

Risikkapital som bistånd

Innehåll

Fackförbundet STs synpunkter i sammanfattning	2
Inledning.....	3
Bakgrund.....	5
Historik över näringslivets roll i svenskt utvecklingssamarbete	5
Debatten kring Swedfunds verksamhet.....	6
Den internationella biståndsdebatten och riskkapital som bistånd.....	8
Analys utifrån tidigare forskning	9
Utländska direktinvesteringar (FDI) och fattigdomsbekämpning.....	9
Utländska direktinvesteringar och ILO:s decent work agenda	10
Swedfunds investeringar och fattigdomsbekämpning.....	11
Referenser.....	14

Fackförbundet STs synpunkter i sammanfattning

- ▶ Att omfördela biståndsmedel från bistånd i myndighetsform till privat sektor minskar verksamhetens insyn och transparens.
- ▶ Verksamhet som ingår i Sveriges biståndsbudget måste vara transparent och utgå från fattiga människors behov för att bevara biståndets legitimitet. Sveriges statsförvaltning i samarbete med det civila samhället har en unik förmåga att med god insyn förmedla bistånd på ett effektivt sätt.
- ▶ Swedfunds verksamhet har hittills ej uppnått målen, vad gäller fattigdomsbekämpning. Enligt den här utredningen är det även osannolikt att man lyckas med detta framgent, trots de åtgärder som vidtagits sedan 2009.
- ▶ Swedfunds verksamhet bör benämnas vid sitt riktiga namn, som näringspolitik. Den bör heller inte ingå i Sveriges biståndsbudget. Att bedriva näringspolitik inom ramen för Sveriges biståndsbudget är att urgröpa enprocentsmålet.
- ▶ Swedfunds verksamhet bör bedrivas på ett sådant sätt att den bidrar till ILO:s decent work agenda som utgör en integrerad del i FN:s millenniemål.
- ▶ Det behövs mer forskning på sambandet mellan utländska direktinvesteringar och fattigdomsbekämpning.

Inledning

Svenskt utvecklingsbistånd har gott rykte. Varje år rankar forskningsinstitutet Center for Global Development givarländerns utvecklingspolitik. Sverige rankades 2012 som nummer tre i världen vad gäller både kvantitet och kvalitet av vårt utvecklingsbistånd.¹

Den höga kvaliteten på det svenska biståndet har till stor del säkerställts av en effektiv och transparent statsförvaltning i samarbete med det civila samhället. Tack vare offentlighetsprincipen har allmänheten haft god insyn i hur svenska statstjänstemän förmedlat svenskt bistånd. Den effektiva hanteringen av biståndet i kombination med transparens har gett det svenska utvecklingssamarbetet legitimitet. Denna legitimitet har i sin tur bidragit till en hög biståndsvilja hos det svenska folket.

Under senare år har stora reformer genomförts i den svenska biståndspolitik. Som en del av detta arbete har en allt större del av den svenska biståndsbudgeten omfördelats från bistånd i myndighetsform till det privata näringslivet. Att involvera näringslivet i statens utvecklingssamarbete har dock negativa konsekvenser vad gäller transparens. Detta beror på att affärssekretessen begränsar möjligheterna till insyn i verksamheten. Minskad insyn i Sveriges utvecklingssamarbete kan skada biståndets legitimitet.

Regeringens största satsning på att involvera näringslivet i biståndsarbetet sker via det statliga riskkapitalbolaget Swedfund International AB. År 2011 aviserade regeringen att man under perioden 2012-2014 skulle skjuta till ytterligare 1 200 miljoner kronor till bolaget.² Ett antal utredningar har dock visat på brister gällande Swedfunds verksamhet. De påtalade bristerna rörde bl.a. att Swedfund prioriterat lönsamhet framför fattigdomsbekämpning, att man investerat i fonder som använder så kallade skatteparadis samt bristande transparens.³

Fackförbundet ST vill slå vakt om det svenska biståndets legitimitet och goda renommé som garanteras av en effektiv och transparent statsförvaltning och de svenska statstjänstemännen i samverkan med det civila samhället. Det är också av stor vikt att svenskt bistånd utgår från fattiga människors behov. Privata

¹ Center for Global Development (2012) "Commitment to Development Index 2012".

² Prop. 2011/12:1, utg.omr. 7, avsnitt 3.7.

³ Riksrevisionen (2009) "Swedfund International AB och samhällsupdraget", Diakonia (2011) "Det Privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd".

företag kan på grund av bristande transparens inte garantera biståndets legitimitet på samma sätt som statsförvaltningen kan. Företagens beroende av marknaden medför dessutom att fattiga människors behov sällan kan utgöra näringslivets utgångspunkt.

Tidigare granskning har visat att Swedfunds verksamhet framför allt syftar till lönsamma affärer och att eventuella utvecklingseffekter betraktats som positiva sidoeffekter. STs syn är därför att denna verksamhet bör benämnas vid sitt rätta namn, nämligen som näringspolitik. Den bör heller inte ingå i Sveriges biståndsbudget. Att bedriva näringspolitik inom ramen för Sveriges biståndsbudget är att urgröpa enprocentsmålet.

I kölvattnet av den kritik som riktats mot Swedfund, har man vidtagit åtgärder för att stärka verksamhetens fokus på fattigdomsbekämpning. Den här utredningen granskar de utvecklingseffekter som Swedfund år 2011 beräknade att företagets investeringar skulle ha på sex års sikt.

ST vill med denna utredning också visa hur Swedfund bör arbeta för att företagets investeringar ska bidra till ILO:s decent work agenda som utgör en integrerad del i FN:s millenniemål.

Den här utredningen inleder med att ge en bakgrund till hur näringslivet involverats i det svenska biståndssamarbetet, från 1980-talet till idag. För att sätta in utredningen i sitt sammanhang presenteras också en översikt över den debatt som ägt rum från 2008-2012 kring Swedfunds verksamhet. Utredningen sätter in Swedfunds verksamhet i ett internationellt perspektiv och redogör för den forskning som finns på sambandet mellan utländska direktinvesteringar och fattigdomsbekämpning. Utifrån denna forskning undersöks sedan hur Swedfund kan främja ILO:s decent work agenda. Slutligen analyseras de finansiella och ekonomiska utvecklingseffekter som Swedfund presenterade år 2011.

Bakgrund

Historik över näringslivets roll i svenskt utvecklingssamarbete

Under 1980- och 1990-talet involverades näringslivet i det svenska utvecklingssamarbetet genom s.k. bundet bistånd. Detta innebar att biståndsinsatser genomfördes på villkor att de varor och tjänster som behövdes för projektens genomförande skulle upphandlas av svenska företag. De vanligaste formerna för bundet bistånd var bundna u-krediter, bundna konsultfonder och kontraktsfinansierade tekniska samarbeten (KTS). Det bundna biståndet hade två syften: Att stödja utveckling i fattiga länder och underlätta svenska företags expansion på nya marknader.

År 2001 skrev OECD ett första avtal om att avbinda biståndet. Detta berodde på att forskning från bl.a. världsbanken visat att man fick mindre utveckling för pengarna om inte varor och tjänster upphandlades i internationell konkurrens. När sedan Sverige gick med i EU ställdes ännu högre krav på att större upphandlingar skulle ske i internationell konkurrens.

I mars 2005 antogs Parisdeklarationen vid ett ministermöte i Paris. Syftet med denna deklaration var att göra biståndet mer effektivt. Bl.a. åtog sig mottagarländerna att ta ett större ansvar för sin egen utveckling och givarländerna åtog sig att avbinda biståndet. Dessa åtaganden följdes upp under 2008 med Accra Agenda for Action vars syfte var att stärka genomförandet av Parisdeklarationen. Efter att Sverige skrivit under Parisdeklarationen har det svenska biståndet avbundits i hög utsträckning.⁴

När Sverige avband biståndet ställdes näringslivet utanför det svenska utvecklingssamarbetet. Det gick stick i stäv med den proposition om Sveriges politik för global utveckling (PGU) som riksdagen antog i december 2003. PGUs grundidé är att fattigdomsbekämpning inte bara ska ske genom bistånd utan kräver förändringar inom alla politikområden. En uttalad tanke var att inkludera det privata näringslivet.

För att hitta nya tillvägagångssätt för att samarbeta med näringslivet tillsatte den socialdemokratiska regeringen år 2006 utredningen ”utvecklingssamarbete

⁴ Diakonia (2011) ”Det Privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd”.

och näringsliv i samverkan - dialog, arenor och instrument.”⁵ Samma år lade Svensk projektexport, Exportrådet och Swedfund fram ett gemensamt förslag om hur Sverige kunde arbeta med Business for Development (B4D).

Dessa utredningar lade grunden för ett delvis nytt sätt att involvera näringslivet i det svenska biståndet. Man utgick från en affärsmodell, enligt vilken företagande i utvecklingsländer kan skapa en vinna-vinna situation: Multinationella företag kan tjäna pengar på verksamhet i utvecklingsländer och samtidigt bidra till fattigdomsbekämpning. Därför intensifierade Sverige sitt arbete med att erbjuda företag olika former av stöd för att investera eller etablera sig i utvecklingsländer.

I Sidas budget för 2011 öronmärktes 196 miljoner kronor för B4D och i UD:s budget ingick liknande verksamheter för 77,5 miljoner kronor.⁶ Swedfund har också fått ökade anslag och år 2011 aviserade regeringen att man skulle skjuta till ytterligare 1 200 miljoner kronor under perioden 2012-2014.⁷ I 2012 års ägaranvisning står det att verksamheten ska bedrivas enligt principen om obundet bistånd. Men i praktiken riktar man sig främst till svenska företag.⁸

Debatten kring Swedfunds verksamhet

Denna nya inriktning på biståndet och de ökade anslagen för dessa har väckt debatt i Sverige. Ett antal utvärderingar och rapporter har skrivits. År 2008 publicerade Institutet för utvärdering av internationellt utvecklingssamarbete (SADEV) en utvärdering av Swedfunds verksamhet. Detta var den första externa utvärderingen av företagets verksamhet och man fokuserade på perioden 1991-2002. SADEV konstaterade att Swedfunds investeringar inte i första hand motiverats av dess effekter rörande fattigdomsbekämpning. Dessa hade snarare betraktats som positiva sidoeffekter. Men SADEV:s position var att det är svårt att kritisera detta förhållningssätt eftersom Swedfund haft i uppdrag att gå med vinst.⁹

Utrikespolitiska Institutet (UI) publicerade 2009 en rapport med titeln ”Det svenska näringslivet i utvecklingssamarbetet”. UI konstaterar att ”svenska företag har en mycket begränsad närvaro i utvecklingsländerna i allmänhet och i

⁵ Rudebeck, Karin och Wall, Carin (2006) ”Utvecklingssamarbete och näringsliv i samverkan – dialog, arenor och instrument”.

⁶ Utrikesdepartementet (2011) ”Regeringen satsar på privatsektorsutveckling och entreprenörskap för att bekämpa världsfattigdomen”. Pressmeddelande den 12 september 2011.

⁷ Prop. 2011/12:1, utg.omr. 7, avsnitt 3.7

⁸ Diakonia (2011) ”Det Privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd”.

⁹ SADEV (2008) ”Evaluation of Swedfund International: an analysis of private sector development impacts”.

Afrika i synnerhet”.¹⁰ Man frågade sig därför varför Sverige är så dåligt på att få svenska företag att etablera sig på tillväxtmarknader och därmed bidra till ekonomisk utveckling? Rapportens slutsats var att det fanns ett motstånd bland personalen på regeringskansliet och inblandade myndigheter mot den nya marknadsorienterade utvecklingspolitiken. Dessutom behövdes mer samordning och samarbete mellan främjandeinsatser och utvecklingssamarbete.¹¹

Svenskt näringsliv publicerade 2009 en rapport med titeln ”Okända effekter av svenskt bistånd – granskning av Sidas stöd till biståndsprojekt och nationers statsbudgetar samt investeringsinsatser genom det statliga bolaget Swedfund”. Slutsatsen var att det i många fall inte gick att uttala sig om resultaten av de Sida-projekt man granskat. Anledningen var att det saknades kontrollgrupper och heltäckande baslinjestudier att jämföra med. Enligt rapporten var det lättare att utvärdera Swedfunds verksamhet. Man konstaterar dock att Swedfund ännu inte hade ett färdigutvecklat system för att mäta utvecklingseffekter. Man hävdade dock att det vore enkelt att mäta investeringarnas utvecklingseffekter med avseende på bolagens ekonomiska lönsamhet, sysselsättningseffekter samt effekter på export och import.¹²

Riksrevisionen genomförde år 2009 en utvärdering med titeln ”Swedfund International AB och samhällsuppdraget”. Riksrevisionens syn var att Swedfunds marknadskompletterande roll behövde ses över. Enligt ägardirektivet skulle Swedfund endast investera i projekt där det bedömdes att det inte fanns någon privat finansiär. Det var dock sällan som någon analys av detta hade skett i samband med ett investeringsbeslut.

Riksrevisionen konstaterade också att:

Swedfunds investeringar har främst motiverats utifrån ett ekonomiskt perspektiv. Investeringarnas finansiella utveckling och resultat följs upp noggrant och regelbundet. De förväntade utvecklingsmålen däremot har ofta varit övergripande formulerade i investeringsbesluten. Uppföljningen har också varit begränsad och övergripande.¹³

Diakonia och Svenska kyrkan presenterade 2011 en rapport med titeln ”Det privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd – en kartläggning”. Rapporten konstaterar att de utvärderingar som tidigare gjorts av detta bistånds inte kunnat visa på någon tydlig effekt på fattigdomsbekämpning. Man hävdade

¹⁰ Utrikespolitiska Institutet (UI) (2009) ”Det svenska näringslivet i utvecklingssamarbetet”.

¹¹ Ibid.

¹² Svenskt Näringsliv (2009) ”Okända effekter av svenskt bistånd – granskning av Sidas stöd till biståndsprojekt och nationers statsbudgetar samt investeringsinsatser genom det statliga bolaget Swedfund”.

¹³ Riksrevisionen, (2009) ”Swedfund International AB och samhällsuppdraget”. s. 9.

också att delar av det privata biståndet fortfarande var bundet då det i första hand vände sig till svenska företag.

Diakonia och Svenska kyrkan kritiserade särskilt bristen på transparens i det bistånd där näringslivet ingår. Rapporten belyste också att det råder skilda regler vad gäller transparens och uppföljning mellan de utvecklingsprojekt som genomförs av näringslivet och civilsamhället. Insynen i Swedfunds verksamhet har förbättrats på senare år och i bolagets ägaranvisning står det att Swedfund ska medverka till att genomföra transparensgarantin i biståndet. Men en del av investeringarna kommer fortfarande att omfattas av affärssekretess.¹⁴

Den internationella biståndsdebatten och riskkapital som bistånd

Den internationella biståndsdebatten har genomgått flera paradigmskiften under de senaste 50 åren. Under 60- och 70-talet ansågs staten vara en motor för tillväxt och utveckling i utvecklingsländer. Många länder genomförde en politik som byggde på industrialisering genom importsubstitution, vilket innebar att man ersatte importerade varor med egen produktion. Denna politik lyckades dock inte generera goda resultat eftersom de industrier som byggdes upp var ineffektiva.

Under 80-talet skiftade debatten fokus och den privata sektorns roll i ekonomisk utveckling prioriterades. Världsbanken och IMF ställde då som villkor för nya lån att utvecklingsländer implementerade strukturella anpassningsprogram (SAP). Syftet med dessa program var att utvecklingsländerna skulle bli mer marknadsorienterade genom privatiseringar och neddragningar inom offentlig sektor. Denna politik blev kritiserad eftersom den gav upphov till ekonomisk ojämlikhet och inte medförde goda resultat rörande ekonomisk utveckling.

Under 1990-talet landade debatten om utveckling i en mer balanserad syn på den privata och offentliga sektorns roller. Staten skulle bidra med ett ramverk av regleringar och lagar och den privata sektorn utgjorde en effektiv producent av varor och tjänster inom detta ramverk. Denna syn benämndes Private Sector Development (PSD). Enligt PSD bör fattigdomsbekämpning vara det främsta målet för utvecklingspolitik och det bästa vapnet i denna kamp är ekonomisk tillväxt. Det bästa sättet att uppnå ekonomisk tillväxt är genom den privata sektorn och särskilt genom utländska direktinvesteringar (FDI). Många givarländer, däribland Sverige, har därför intensifierat arbetet med att stimulera

¹⁴ Diakonia (2011) "Det Privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd".

utländska direktinvesteringar till utvecklingsländer.¹⁵ Detta sker till stor del med hjälp av statligt riskkapital.

Analys utifrån tidigare forskning

Utländska direktinvesteringar (FDI) och fattigdomsbekämpning

I och med 2007 års ägardirektiv fick Swedfund en prioritetsordning gällande bolagets mål:

1. Utvecklingsmål
2. Lönsamhetsmål
3. Samverkan med näringslivet¹⁶

Swedfunds verksamhet syftar alltså i första hand till att genom utländska direktinvesteringar bidra till utveckling. Effekter av utländska direktinvesteringar är dock omdebatterade. Detta beror på att de ökat i en väldigt hög omfattning. Utländska direktinvesteringar till utvecklingsländer överstiger sedan 1993 de summor som ges i utvecklingsbistånd.¹⁷ Effekterna är omdiskuterade, men man kan i alla fall dra en slutsats: Det finns inte ett självklart samband mellan FDI och fattigdomsbekämpning. Detta beror på två saker:

1. Den största delen av detta FDI har investerats i stora utvecklingsländer med snabb tillväxt. Bland de allra fattigaste länderna har ökningen inte varit så stor.¹⁸
2. Det verkar ha betydelse vilken sorts FDI det handlar om. Handel som inte leder till teknologiöverföring, kompetensutveckling eller utökat värde i produktionsprocessen har en begränsad utvecklingseffekt.¹⁹

¹⁵ Jonsdottir, Ragna (2009) "Development through Business: Illusion or Reality? Maximising Development Impact through Home-Country Firms".

¹⁶ Riksrevisionen, (2009) "Swedfund International AB och samhällsuppdraget".

¹⁷ Danida (2004) "Evaluation: The industrialization Fund for Developing Countries".

¹⁸ UNDP (2007) "Growing Inclusive Markets: Business Works for Development – Development Works for Business".

¹⁹ UNCTAD (2003) "FDI Policies for Development: National and International Perspectives". *World Investment Report 2003*.

Det finns väldigt lite forskning om sambandet mellan FDI och fattigdomsbekämpning.²⁰ Det finns dock undersökningar som tyder på att arbetskraftsintensiva investeringar är bättre än kapitalintensiva investeringar eftersom de leder till fler arbetstillfällen per investerad krona.²¹ Om FDI leder till investeringar i infrastruktur och i värdlandets kapacitet kan det också gynna fattiga människor.²²

Andra utvecklingseffekter är att FDI kan leda till teknologi- och kunskapsöverföring. För att detta ska kunna ske är det viktigt att det inte finns ett alltför stort kunskapsgap mellan de anställda i värdlandet och det investerande företaget.²³ Kunskaps- och teknologiöverföring sker också i högre utsträckning om ett investerande företag etablerar sig eller ett dotterbolag i ett utvecklingsland. I ett partnerskap med ett lokalt företag sker denna överföring i mycket mindre utsträckning.

Andra forskare har delat upp FDI:s effekter i direkta och indirekta. Man menar att de direkta effekterna som anställningar samt teknologi- och kunskapsöverföring bara är toppen på isberget. De indirekta effekterna på andra partnerfirmor och värdlandets konkurrenskraft är mycket större. Dessa är dock nästan omöjliga att mäta.²⁴

Utländska direktinvesteringar och ILO:s decent work agenda

Det finns alltså väldigt lite forskning kring sambandet mellan utländska direktinvesteringar och fattigdomsbekämpning. Dessutom har både Riksrevisionen och SADEV konstaterat att Swedfunds verksamhet i första hand styrts enligt företagets lönsamhetsmål. Fackförbundet ST drar därför slutsatsen att den här verksamheten inte bör benämnas som bistånd, utan som näringspolitik. Icke desto mindre är det viktigt att Swedfunds investeringar bidrar till ILO:s decent work agenda som utgör en integrerad del i FN:s millenniemål. Decent work agendan består av fyra komponenter:

²⁰ UNDP (2007) "Growing Inclusive Markets: Business Works for Development – Development Works for Business".

²¹ Hansen et al. (2006) "Danish Investments in Developing Countries – a Global Value Chain Perspective".

²² Klein et al. (2001) "Foreign Direct Investment and Poverty Reduction". *World Bank Research Paper*, No. 2613.

²³ OECD (2002) "Foreign Direct Investment for Development: Maximizing Benefits, Minimizing Costs". OECD Observer.

²⁴ Hansen et al. (2008) "MNC Strategies and Linkages Effects in Developing Countries". *Journal of World Business*.

1. Jobbskapande
2. Arbetstagarnas rättigheter på arbetsplatsen
3. Social trygghet
4. Social dialog.

Den första punkten i ILO:s decent work agenda rör jobbskapande. Den forskning som finns kring utländska direktinvesteringar visar också att det tydligaste sättet för dessa investeringar att bidra till utveckling är genom att skapa arbetstillfällen för fattiga människor. Det är därför viktigt ur utvecklingssynpunkt att Swedfund investerar i arbetskraftsintensiva branscher. Det innebär att många arbetstillfällen skapas per investerad krona.

Kärnan i decent work agendan är just värdigt arbete. Det är därför viktigt att Swedfund investerar i företag som garanterar arbetstagarnas rättigheter på arbetsplatsen samt möjlighet till social dialog. Under våren 2011 genomförde Swedfund två enkätundersökningar bland de företag man gjort aktieinvesteringar i. Syftet med dessa undersökningar var att undersöka i vilken utsträckning företagen tagit socialt och miljömässigt ansvar.²⁵

En svaghet med dessa undersökningar är att de enbart riktar sig till arbetsgivare och inte inkluderar representanter för arbetstagare. Detta är allvarligt eftersom det kan föreligga skilda uppfattningar mellan arbetsmarknadens partner vad gäller till exempel social dialog och fackliga rättigheter. Undersökningarna omfattar heller inte de företag som Swedfund investerar i genom lån och fonder.

Swedfunds investeringar och fattigdomsbekämpning

År 2009 konstaterade Svenskt näringsliv att Swedfund ännu inte hade ett färdigutvecklat system för att mäta utvecklingseffekter.²⁶ I Riksrevisionens granskning samma år framkom att de förväntade utvecklingsmålen ofta varit övergripande formulerade i investeringsbesluten. Uppföljningen hade också varit begränsad och övergripande.²⁷

Sedan dess har Swedfund arbetat med att stärka arbetet med utvecklingsmålen. I 2011 års hållbarhets- och årsredovisning redovisar Swedfund prognoser på utvecklingseffekter av fem investeringar gjorda under

²⁵ Swedfund International AB (2011) "Utveckling och Resultat: Swedfunds hållbarhets- och årsredovisning 2011".

²⁶ Svenskt Näringsliv (2009) "Okända effekter av svenskt bistånd – granskning av Sidas stöd till biståndsprojekt och nationers statbudgetar samt investeringssatsningar genom det statliga bolaget Swedfund".

²⁷ Riksrevisionen, (2009) "Swedfund International AB och samhällsuppdraget".

2011. De finansiella och ekonomiska utvecklingseffekterna som presenterades är:

1. Hög lönsamhet och omsättningstillväxt
2. Högt förädlingsvärde, vilket bidrar till att höja värdlandets BNP
3. Antal kronor som kommer att betalas ut i löner
4. Värdlandets beräknade skatteintäkter²⁸

Den första utvecklingseffekten är hög lönsamhet. Swedfund har alltså delvis definierat utvecklingsmålet som att det är samma sak som lönsamhetsmålet. I den forskning som finns på sambandet mellan utländska direktinvesteringar och fattigdomsbekämpning har hög lönsamhet inte identifierats som en avgörande faktor.

Utvecklingseffekt nummer tre är trubbig. Att mäta antal kronor som kommer att betalas ut i löner i ett utvecklingsland säger inte mycket om investeringens utvecklingseffekter. Det är t.ex. viktigt att gå vidare och presentera kostnaden per jobb. Om denna kostnad är hög har investeringen sannolikt låg påverkan på fattigdomsbekämpning och bidrar i låg utsträckning till decent work agendan.

Swedfund investerar i företag genom riskkapitalfonder, lån och aktiekapital. Enligt Riksrevisionen är det betydligt lättare att följa upp investeringarnas utvecklingseffekter om de sker genom direktinvesteringar i aktier. Detta berättigar i regel Swedfund till en plats i företagets styrelse. Om Swedfund däremot investerar i en riskkapitalfond som i sin tur investerar i enskilda företag minskar Swedfunds möjligheter till insyn.

År 2009 kritiserade Riksrevisionen Swedfund för att investera i fonder som använder sig av så kallade skatteparadis. Som svar på den kritiken förbjöd regeringen Swedfund att investera i fonder. Detta förbud upphörde dock i och med 2012 års ägardirektiv. Istället har regeringen gett Swedfund restriktioner rörande vilka fonder man får investera i. Det är inte tillåtet för Swedfund att investera i fonder som placerar tillgångar i territorier som OECD:s sammanslutning Global Forum inte har bedömt som tillräckligt transparenta i sin "Peer Review Process". Denna process är tyvärr inte tillräckligt stringent för att utesluta kända skatteparadis, såsom Jersey och Caymanöarna.²⁹

Enligt forskningsprogrammet Global Financial Integrity förlorade utvecklingsländer 859 miljarder USD under 2010 på grund av skatteflykt.³⁰ Det är en utestående fråga hur Swedfund kan garantera att de företag man indirekt

²⁸ Swedfund International AB (2011) "Utveckling och Resultat: Swedfunds hållbarhets- och årsredovisning 2011".

²⁹ Sveriges Radio (2012) "Ny kritik mot Swedfunds hantering av bistånd", <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5099328>

³⁰ Global Financial Integrity (2012) "Illicit Financial Flows From Developing Countries: 2001-2010".

investerar i, via riskkapitalfonder, inte deltar i denna skatteflykt. Om Swedfund inte har insyn i dessa företag är utvecklingseffekt fyra inte relevant.

Slutsatsen av denna granskning är att även om Swedfunds investeringar skulle generera goda resultat i enlighet med den första och tredje beräknade utvecklingseffekten är det inte säkert att dessa investeringar skulle leda till fattigdomsbekämpning. Den fjärde beräknade utvecklingseffekten är osäker eftersom det krävs god insyn och uppföljning för att säkerställa vilka belopp som företag verksamma i utvecklingsländer betalar i skatt.

Referenser

1. Center for Global Development (2012) "Commitment to Development Index 2012".
2. Danida (2004) "Evaluation: The industrialization Fund for Developing Countries".
3. Diakonia (2011) "Det Privata näringslivet som förmedlare av svenskt bistånd".
4. Global Financial Integrity (2012) "Illicit Financial Flows From Developing Countries: 2001-2010".
5. Hansen et al. (2006) "Danish Investments in Developing Countries – a Global Value Chain Perspective".
6. Hansen et al. (2008) "MNC Strategies and Linkages Effects in Developing Countries". *Journal of World Business*.
7. Jonsdottir, Ragna (2009) "Development through Business: Illusion or Reality? Maximising Development Impact through Home-Country Firms".
8. Klein et al. (2001) "Foreign Direct Investment and Poverty Reduction". *World Bank Research Paper*, No. 2613
9. Prop. 2011/12:1, utg.omr. 7, avsnitt 3.7
10. OECD (2002) "Foreign Direct Investment for Development: Maximizing Benefits, Minimizing Costs". *OECD Observer*.
11. Riksrevisionen (2009) "Swedfund International AB och samhällsuppdraget",
12. Rudebeck, Karin och Wall, Carin (2006) "Utvecklingssamarbete och näringsliv i samverkan – dialog, arenor och instrument".

13. SADEV (2008) "Evaluation of Swedfund International: an analysis of private sector development impacts".
14. Svenskt Näringsliv (2009) "Okända effekter av svenskt bistånd – granskning av Sidas stöd till biståndsprojekt och nationers statbudgetar samt investeringssatsningar genom det statliga bolaget Swedfund".
15. Sveriges Radio (2012) "Ny kritik mot Swedfunds hantering av bistånd", <http://sverigesradio.se/sida/artikel.aspx?programid=83&artikel=5099328>
16. Swedfund International AB (2011) "Utveckling och Resultat: Swedfunds hållbarhets- och årsredovisning 2011".
17. UNCTAD (2003) "FDI Policies for Development: National and International Perspectives". *World Investment Report 2003*.
18. UNDP (2007) "Growing Inclusive Markets: Business Works for Development – Development Works for Business".
19. Utrikesdepartementet (2011) "Regeringen satsar på privatsektorsutveckling och entreprenörskap för att bekämpa världsfattigdomen". Pressmeddelande den 12 september 2011.
20. Utrikespolitiska Institutet (UI) (2009) "Det svenska näringslivet i utvecklingssamarbetet".

Fackförbundet ST

Box 5308, 102 47 Stockholm

Besök: Sturegatan 15

Telefon: 0771 555 444 Fax: 08-24 29 24 ST Direkt: 020-578 578

E-post: st@st.org Webbplats: www.st.org